

Bijlage 1

Werkvorm voor de deelnemer: Het verhaal van 'lesj' en 'lesja'

1. Lees aandachtig de onderstaande tekst.

Wat voorafging: *Adaam*, de mens, is eenzaam. Alle dieren zijn met tweeën, maar hij is alleen.

Gelukkig wist God het wel. En God vond het niet goed: *Ik zal hem een hulpe maken, hem tegenover.*

De *adaam* heeft in dit leven een hulpe nodig die tegelijk ook zijn tegenover is. Met alleen een tegenover als levensgezel zou hij ongelukkig zijn, met alleen een hulpe ook.

De *adaam* was moe van zijn eenzaam gepieker. Hij viel in slaap en droomde. Waar droomde hij van? Niet van een vrouw, want daar had hij nog geen beeld van. Of toch al wel?

Die nacht schiep God de vrouw uit een rib die hij uit de *adaam* had genomen, uit een van zijn zijden. Alleen ben je eenzijdig. Samen met een ander, een hulpe je tegenover, je zo verwant, je zo nabij, ben je heel. God schiep de vrouw uit een van *adaams* kanten. Zonder een ander is de *adaam* half, een mens moet een wederheft hebben, iets of iemand om je aan te geven, een man, een vrouw, een vriend, een vriendin, een roeping, een karwei om je aan te wijden, een tegenover om je aan te scherpen, een mens om te beminnen en te troosten en om door bemind en getroost te worden. God schiep de vrouw niet, merken de rabbijnen fijntjes op, uit het hoofd van de man, opdat zij zich niet boven hem zou verheffen. God schiep de vrouw evenmin uit de voeten van de man, opdat zij zich niet aan hem ondergeschikt zou voelen. De vrouw is die nacht uit de rib van *adaam* genomen, opdat zij elkaar gelijken zouden zijn.

(...)

De slang is slim. En goed gebekt: *God heeft waarschijnlijk tegen jullie gezegd dat je van alle bomen van de hof niet mag eten?* Echt iets voor God, zegt dat giftige dier. Leer mij God kennen! Van God mag je niets! Overal afblijven, nergens aankomen!

Maar dat heeft God niet gezegd. God heeft gezegd dat zij van alle bomen mogen eten op één na: de boom der kennis van goed en kwaad. Welnu, concludeert het serpent: dan mogen jullie dus niet van alle bomen eten. God had zich wel eens wat nauwkeuriger mogen uitdrukken. 'Het is bangmakerij van God, hoor, dat je dan zult sterven. Hij misgunt jullie je zelfstandigheid. God wil het alomvattende kennen aan zich houden. Hij wil die boom voor zich alleen hebben. Vinden jullie het trouwens geen mooie boom? Luister niet naar God. Kijk goed naar die boom. Niet horen, maar zien! Zien is kennen. Neem, eet, je ogen zullen opengaan, je zult als God zijn!'

De boom is inderdaad een lust voor het oog. Even aanlokkelijk als de gedachte als God te zullen zijn. *lesja* strekt haar hand uit en neemt van de vrucht.

Had het niet evengoed de hand van *lesj* kunnen zijn? Die twee zijn immers één, de daad wordt toch in vereniging gepleegd? *lesj* is de stille, instemmende getuige van wat *lesja* doet: *lesja nam de vrucht en at en zij gaf ook aan haar man, die bij haar was, en hij at.*

Of heeft het een diepe zin dat *lesja* als eerste de stem van de slang verneemt? Zou het kunnen dat *lesj* en *lesja* het mannelijke en vrouwelijke in iedere mens uitbeelden? Sinds onheuglijke tijden wordt de overheersing van het verstandelijke, van de rede, als bij uitstek 'mannelijk' gezien, de overheersing van het gevoel en de verbondenheid met de natuur als typisch 'vrouwelijk'. Is het daarom dat *lesja* als

eerste door de aanlokkelijke vrucht bekoord wordt? Zij voelt de begeerte, zij wil niet alleen zien maar ook aanraken en bezitten. Het verstand, de rede moet dit gevoel beteugelen. Maar wat als *lesj* zich afzijdig houdt, passief blijft? Dan komt de mens ten val. Dan krijg je de ene zondeval na de andere.

lesja nam en at en *lesj* nam en at, en toen werden hun inderdaad de ogen geopend. Wat zien zij? Niet dat zij als God zijn, zoals de sluwe slang had beloofd. Ze zien dat ze naakt zijn. Het is niet langer een onbevungen naaktheid. Zij zijn hun onbevungenheid kwijt. Vroeger hadden ze niets om voor elkaar te verbergen. Nu worden zij vreemden voor elkaar. (...)

Ze schamen zich ook voor de Eeuwige. Want net hebben zij het geluid vernomen van God die in de avondkoelte door de hof wandelt, of zij verbergen zich in het struikgewas.

Nico ter Linden, *Het verhaal gaat ...*¹⁰

2. Denk na over de volgende vragen, en noteer een antwoord in een paar sleutelwoorden. Beluister daarna de antwoorden van je partner.
- Welk aspect is in jou het sterkst ontwikkeld: 'lesj' (het mannelijke, de rede) of 'lesja' (het vrouwelijke, het gevoel)? Hoe voel je je daarbij?
 - Welk aspect is volgens jou in je partner het sterkst ontwikkeld: 'lesj' of 'lesja'? Hoe voel je je daarbij?
 - Beschrijf een situatie waarbij elke partner in zijn typische 'rol' zat. Hoe voelde je je toen?
 - Beschrijf een situatie waarbij deze rollen werden doorbroken, of omgekeerd. Hoe voelde je je toen?

¹⁰ N. TER LINDEN, *Het verhaal gaat ...*, deel 1, Uitgeverij Balans, 1996.